

MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE L'ASSOCIACIÓ EXIL

2019

“Quan arribes et sents benvingut (...) et pregunten i veus que es preocupen per tu (...) ho trobo meravellós”

L'Associació EXIL és una entitat nascuda l'any 1976 a Brussel·les i l'any 2001 a Barcelona. Està centrada en l'atenció terapèutica mèdica-psico-social a persones traumatitzades per diferents tipus de violacions dels Drets Humans. Les persones beneficiàries de l'Associació EXIL es reparteixen en tres grans col·lectius:

- Persones exiliades víctimes de contextos de guerra, persecució, empresonament, violència i tortura.
- Nens i nenes víctimes de maltractaments i violència masclista.
- Dones víctimes de violència masclista.

El nostre programa s'inspira en les últimes aportacions científiques lliurades per les investigacions en el camp de les ciències relacionals, la psicotraumatologia infantil i adulta, el paradigma del vincle, sistèmic, així com dels resultats de les investigacions sobre resiliència. Els pilars del nostre model són:

- La promoció dels Bons Tractes.
- El suport i la promoció de la resiliència.
- El valor terapèutic de la solidaritat.
- La perspectiva de gènere.
- L'autocura dels professionals

El model terapèutic del nostre centre és integral, sistèmic i aplicat a través de pràctiques en xarxes socials.

- **Integral** perquè es consideren els diferents aspectes afectats pels traumes, cos, ment i relacions afectives i socials. Per això s'ofereix atenció mèdica, psicològica i social, a part d'altres disciplines terapèutiques.
- **Sistèmic** perquè, d'una banda, considerem que el sofriment i els trastorns que presenten les persones, lluny de ser l'expressió d'una malaltia, són la conseqüència de l'impacte de factors traumatològics sobre l'individu i la seva família, com ara la violència, les mancances de tot tipus, agressions sexuals, tortura, exili, etc. D'altra banda, les nostres intervencions estan dirigides a les persones afectades com també a contribuir a reparar el dany sofert pels seus sistemes de pertinença: la família, teixits socials comunitaris, teixits culturals.
- **Aplicat a través de pràctiques de xarxes**, és a dir, totes les intervencions consideren i respecten els recursos personals, familiars, culturals i socials de les persones afectades, potenciant-los amb els instruments dels professionals. Un altre aspecte del treball en xarxa és el fet de participar i facilitar l'associació del conjunt de professionals i institucions que ofereixen suport a aquestes persones, d'una manera coherent i coordinada. Entre d'altres, per oferir-los l'oportunitat reparadora de sentir-se acollits, reconeguts com a afectats per una injustícia i recolzats en els esforços per superar els seus traumes i sofriments.

La iniciativa va néixer del **Dr. Jorge Barudy** i va comptar, des de la seva fundació, amb el suport acadèmic de la Universitat Catòlica de Lovania, en la persona del Professor Franz Baro. Catedràtic de psiquiatria, consultor de l'Organització Mundial de la Salut de les Nacions Unides, el Professor Baro és investigador del camp de la salut mental. A Barcelona l'equip de professionals de l'Associació EXIL va començar les seves activitats l'any 2001 oferint un programa de reparació mèdic-psico-social per a persones exiliades i immigrades i les seves famílies víctimes de violacions dels Drets Humans i de tortura. El centre va ampliar ràpidament el seu àmbit de treball, gràcies a l'aportació de professionals i voluntaris, oferint un programa terapèutic integral per a nenes, nens i adolescents, víctimes de maltractaments greus en l'àmbit familiar i /o institucional.

Més de quaranta anys d'experiència avalen el nostre treball que ha estat reconegut i honrat amb diversos premis.

Reconeixements

- PREMI HERMAN HOUTMAN
- PREMI NACIONAL D'INFÀNCIA DE CATALUNYA
- Menció especial del II PREMI 25 DE NOVEMBRE "Dia Internacional contra la violència vers les dones"
- Finalista del I PREMI CONSELL MUNICIPAL IMMIGRACIÓ DE BARCELONA
- PREMI DEL PÚBLIC, DEL XXI PREMI 8 DE MARÇ: MARIA AURÈLIA CAPMANY
- XIII Premi Paco Candel per el Projecte INTEGRA (2013-2016) (Premi compartit amb la CCAR)

Línies d'intervenció

“Veig molta gent, tinc amics i de vegades els truco per saber com estan, Ens trobem el diumenge per xerrar (...) i això és molt important”

Atenció terapèutica
integral individual i
grupal

Activitats de
sensibilització

Formació i activitats
d'assessorament i
avaluacions externes

Investigació-acció
destinada a avaluar
les metodologies
terapèutiques

El nostre equip està format per professionals de diferents disciplines

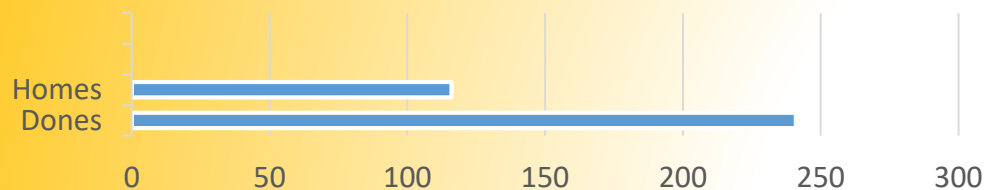
Àrees		Professionals
Equip d'atenció a nens i nenes	Acollida	Psicòlogues d'atenció infantil
Equip d'atenció a persones adultes		Psicòlogues d'atenció a persones adultes
Coordinació, direcció i acompanyament clínic		Metges-psiquiatres
		Educadora social, animadora SC i treballador social
		Art terapeuta i terapeuta corporal
		Intèrprets
		Professionals voluntaris

Les persones beneficiàries de l'any 2019 han estat repartides en 5 grans programes

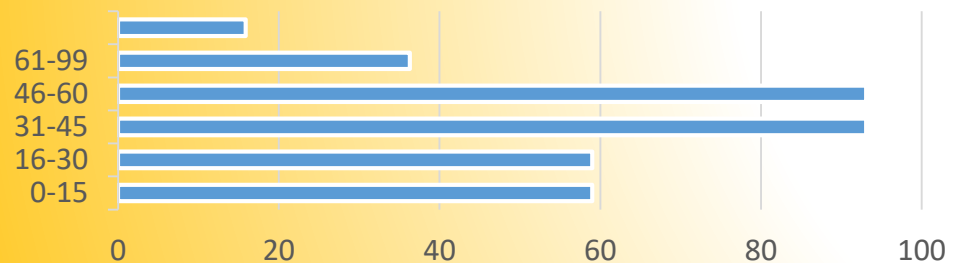
- Programa de reparació mèdic-psico-social per a víctimes de violacions dels drets humans i tortura.
- Programa terapèutic integral per a dones immigrants víctimes de violència masclista.
- Programa d'intervenció en situacions de crisi en casos de dones assassinades o greument ferides víctimes de violència de gènere (atenció a la víctima, als familiars, i coordinació amb els equips d'intervenció).
- Programa terapèutic-educatiu de suport a la marentalitat per a dones víctimes de violència de gènere.
- Programa terapèutic-educatiu especialitzat per a nens i nenes víctimes de maltractaments i abusos sexuals.

L'any 2019 hem atès a 357 persones que han resultat beneficiàries d'una atenció interdisciplinària

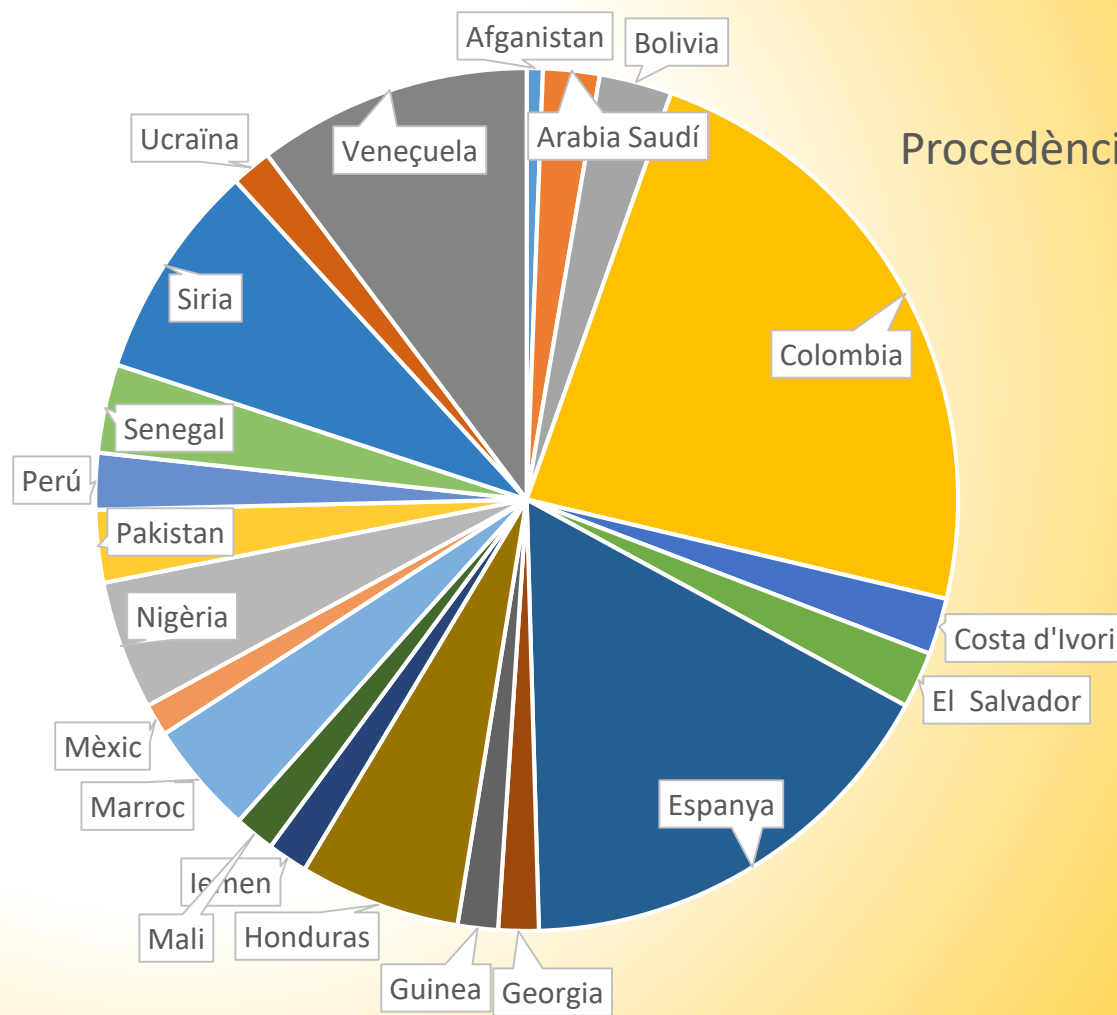
Gènere

Edats

Procedències principals

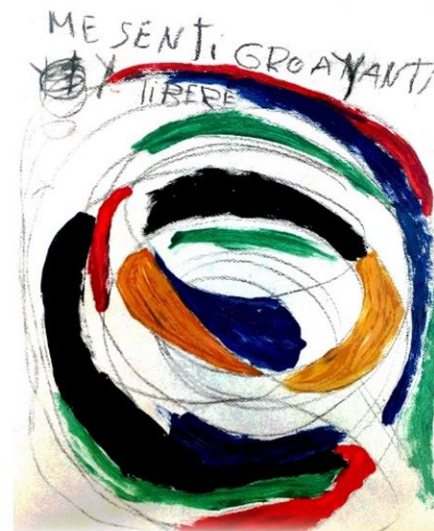

Programa de reparació mèdic-psico-social per a víctimes de violacions dels drets humans i de tortura

Aquest programa té com objectiu oferir un servei especialitzat i integral a **persones que han estat víctimes de violència, tortura i altres violacions dels drets humans, així com els seus familiars**. Entre les persones beneficiàries trobem nens, nenes, homes i dones de molts diferents països, sol·licitants d'asil, persones immigrades víctimes de violència, defensors i defensores de D.D.H.H, com també persones nascudes aquí que han patit violència fruit d'esdeveniments traumàtics com els atemptats recents o el context socio-polític actual. Considerem persones beneficiàries també els familiars i els professionals que participen de les formacions, assessories, supervisions i treball de xarxa.

Atenció terapèutica
integral individual i
grupal

"Desfer-me de totes les coses negatives que vaig patir, com avui,
amb un dibuix que em semblava estrany,
però que tenia una gran significació"

Activitats del programa.

- Sessions terapèutiques individuals (psicològues, psiquiatra, art-teràpia, teràpia corporal)
- Atenció social i laboral
- Grups terapèutics educatius per a dones, nens, mares i pares.
- Activitats lúdiques socio-culturals
- Activitats comunitàries i de sensibilització
- Activitats de coordinació i gestió
- Activitats de desenvolupament i divulgació de bones pràctiques

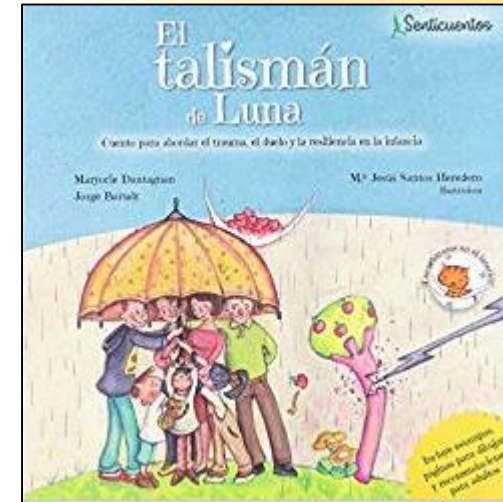
Programa terapèutic per a dones immigrades víctimes de violència masclista que inclou una intervenció terapèutica integral per als seus fills i filles

Es tracta d'un programa específic i especialitzat per a les dones que viuen un doble patiment: violència i migració.

Els **objectius** són: A) Aconseguir l'elaboració del dany causat per la violència viscuda i l'experiència de migració. B) Augmentar les capacitats de les dones per a fer front les seves dificultats. C) Crear i enfortir xarxes socials. D) "Reinventar" una nova vida i reinventar-se després de les experiències traumàtiques viscudes. E) Aconseguir la coexistència de la identitat d'origen amb la identitat del país d'acollida, fent possible experimentar menys aïllament i facilitar l'adaptació i la integració crítica a la nova societat. F) Tallar el cercle de violència. G) Revisar els estils de relació de parella. H) Prevenir la cronicitat de les seqüeles de la violència.

Els grups destinataris són dones immigrades víctimes de violència masclista, sol·licitants d'asil i refugiades que han patit persecucions als seus països d'origen per la seva condició de gènere i els seus familiars.

Atenció terapèutica
integral individual i
grupal

Activitats del programa.

- Sessions terapèutiques individuals (psicòlogues, psiquiatra, art-teràpia, teràpia corporal)
- Atenció social i laboral
- Grups terapèutics educatius per a dones, nens, mares i pares.
- Activitats lúdiques sòcio-culturals
- Activitats comunitàries i de sensibilització
- Activitats de coordinació i gestió
- Activitats de desenvolupament i divulgació de bones pràctiques

Programa d'intervenció en crisi i de resposta al trauma en cas d'incidents crítics en àmbits de violència masclista

La intervenció consisteix en una assistència psicològica immediata d'una duració limitada. Els professionals es desplacen fins el lloc de l'incident en el termini de temps més breu possible, donat que aquest factor, com el de proximitat, és determinant en aquestes situacions. L'objectiu és mobilitzar els recursos naturals de les persones afectades per influir positivament en el funcionament psicològic durant el període de crisi, de dol i de patiment extrem. Està destinat a disminuir el patiment dels fills i filles i d'altres familiars, així com el de les persones professionals que han estat implicades en l'ajut a la víctima.

Està enfocat a facilitar un procés de reparació de conseqüències traumàtiques del que ha succeït. El programa va destinat prioritàriament a les dones víctimes d'episodis greus de violència masclista, així com als seus fills i filles. També s'assisteix a l'entorn familiar de la víctima i als professionals implicats en l'ajut a les persones afectades.

Atenció terapèutica
integral individual i
grupal

Activitats del programa.

- Sessions terapèutiques individuals (psicològica, principalment)
- Activitats de formació i assessorament a la xarxa catalana
- Activitats comunitàries de sensibilització
- Activitats de coordinació i gestió
- Activitats de desenvolupament i divulgació de bones pràctiques

Programa de suport a la “marentalitat” per a les dones víctimes de violència masclista i els seus fills i filles

Aquest programa es desenvolupa a través de tallers grupals psicoterapèutics-educatius que complementen l'atenció integral individual que reben les mares, els nens i les nenes. Els tallers es duen a terme en grups de 8 a 10 persones i consisteixen en 12 sessions grupals (una per setmana) on es realitzen activitats estructurades segons **els objectius** del procés d'intervenció. Aquests són:

- Reflexió i presa de consciència sobre la influència de les pròpies històries infantils i familiars a les relacions actuals amb els seus fills/es.
- Enfortiment de les capacitats marentals com la capacitat empàtica i la capacitat d'establir un vincle segur amb els seus fills/es.
- Promoció de models de criança sans i desenvolupament de les habilitats maternes necessàries per a satisfer les necessitats dels seus fills/es.

Activitats del programa.

- Grups educatius terapèutics amb els nens i nenes i les mares
- Sessions d'avaluació setmanal amb els companys i companyes de l'equip)
- Sessions d'avaluació mensual amb el nen/a i el tutor/a o referent.
- Contacte telefònic amb el referent o tutor/a setmanal.
- Reunions de xarxa amb els professionals externs implicats.
- Activitats lúdiques sòcio-culturals
- Activitats de coordinació i gestió
- Activitats de desenvolupament i divulgació de bones pràctiques

Atenció terapèutica
integral individual i
grupals

Programa terapèutic-educatiu especialitzat per a nens i nenes víctimes de maltractaments i abusos sexuals

Aquest programa ofereix atenció específica a nens i nenes víctimes de violència intrafamiliar, beneficiaris, en la seva majoria, d'una mesura de protecció caracteritzada per un acolliment residencial o familiar. Tots presenten les dificultats pròpies de nens víctimes de violència; en la seva majoria, negligència afectiva important en els seus primers anys de vida. Com a conseqüència, presenten trastorns de l'afecte, indicadors importants de traumatisme així com trastorns de l'aprenentatge. En complement al suport psicològic, alguns d'aquests nens reben suport farmacològic quan el requereixen.

Els **objectius** del programa són: A) Oferir recursos terapèutics especialitzats i continus a un grup determinat de nens i nenes víctimes de violència intra i extrafamiliar beneficiaris, en la seva majoria, d'una mesura de protecció caracteritzada per un acolliment residencial o familiar. B) Facilitar dinàmiques en xarxa amb els professionals que s'ocupen d'ajudar aquests nens i nenes. C) Avaluar i transmetre les experiències realitzades i la seva metodologia per estudiar la seva aplicabilitat en diferents contextos on la violència sigui l'eix.

Atenció terapèutica
integral individual i
grup

Activitats del programa.

- Sessions individuals setmanals
- Sessions d'avaluació setmanal amb els companys i companyes de l'equip)
- Sessions d'avaluació mensual amb el nen/a i el tutor/a o referent.
- Contacte telefònic amb el referent o tutor/a setmanal.
- Reunions de xarxa amb els professionals externs implicats.
- Activitats lúdiques sòcio-culturals
- Activitats de coordinació i gestió
- Activitats de desenvolupament i divulgació de bones pràctiques

Altres formes d'intervenció transversals a tots els programes

- **Sessions individuals i grupals de DMT. La Dansa Moviment Teràpia –DMT-** treballa a través del desenvolupament de l'**autoconsciència integral**, és a dir cos-ment. Les persones que emprenen un procés terapèutic d'aquest tipus prenen contacte amb elles mateixes, amb les seves necessitats corporals que responen a una necessitat psíquica i viceversa. A través del moviment s'obre un procés creatiu on la persona descobreix i crea noves formes de comunicació que no tenen a veure amb el fet verbal, sinó més aviat amb una afinació del fet sensorial. En prendre contacte amb el cos, la persona no només aprèn a escoltar-se i a reconèixer les seves necessitats, sinó que a reconèixer-se a ella mateixa i a treballar la integritat del seu ésser d'una manera positiva i constructiva.
- **Sessions individuals i grupals d'arteràpia.** La possibilitat d'expressar-se a través de diferents materials artístics genera una nova via de comunicació amb un mateix acompanyant gradualment el que va sorgint. La artteràpia tracta d'acompanyar a la persona cap al retrobament amb les seves capacitats per sostenir-se a si mateix. El treball s'articula en base a dos eixos: d'una banda l'elaboració amb els materials artístics i per l'altre, el treball amb la transferència i la creació de un nou vincle entre el professional i la beneficiària. La artteràpia, a més, ha ofert un espai per a la investigació i per descobrir-se a través dels processos creadors.
- **Sortides grupals sòcio-culturals.** El col·lectiu de persones novingudes es troben amb necessitats comunes al país d'acollida com són el coneixement de l'entorn, coneixement de l'idioma, els tràmits administratius i laborals, la xarxa social i cultural, etc. És així com entenem la intervenció interdisciplinària al sí del propi centre i la importància capdalt al factor grupal, la xarxa relacional i el coneixement de l'entorn, peces angulars d'aquets projecte. Tot plegat ens porta a buscar espais lúdics que fomentin la trobada, el descobriment de la nova cultura i l'ajuda mútua.
- **Jornades terapèutiques per a víctimes.** Les jornades d'aquest tipus tenen per objecte reunir en un mateix espai a persones afectades per la violència en diferents fases de recuperació i professionals del Centre EXIL. Es tracta de trobades de caràcter terapèutic amb una voluntat de fomentar la tutoria de resiliència a través del testimoniatge de les víctimes. En aquestes trobades es busca sempre un element cultural comú com pot ser el menjar o la música i s'aprofita per fer sessions de psico-educació, tallers diversos, etc.

Atenció terapèutica
integral individual i
grupals

Activitats de sensibilització i formació

El Centre EXIL porta 19 anys a Barcelona oferint assistència mèdica, psicològica i social, així com altres teràpies complementàries, a persones que han patit violacions dels drets humans, violència masclista i tortura. El suport de les diverses administracions ha estat determinant per a oferir un plus de qualitat a un col·lectiu ja que la reparació és especialment llarga i onerosa. Si l'atenció que oferim a les víctimes té un enfocament integrador amb voluntat d'arribar a tots els aspectes afectats pel trauma, el nostre treball d'intervenció pretén enfortir també els aliats professionals que atenen les mateixes víctimes pel que fa a el contingut teòric que sustenta la seva feina. La idea de xarxa que sosté a les víctimes és, ahora, una metàfora d'una malla teixida per professionals que fan de teixidors i teixidores amb una idea compartida, l'enfocament ha de ser així mateix compartit per cobrir tots els espais possibles i no permetre que es generin forats pels quals pugui fallar la intervenció comuna. Seguint la metàfora, la capacitat tracta d'enfortir aquesta malla amb un mètode de treball comú fruit de l'experiència i la proximitat.

ENTREVISTA

«Vivimos en una sociedad que tiende a olvidarse del dolor de los pequeños»

Angels Guiolà
PSICÓLOGA DE LA ASS. EXIL

¿Qué problemas puede conllevar a los menores ser testimo de malos tratos?
La violencia en el ámbito del hogar tiene un gran impacto en los niños y niñas, con consecuencias nefastas en diferentes áreas del desarrollo, como pueden ser la cognitiva, la afectiva, etc. El hecho de ver peligrar a una de sus figuras de apego (la madre, con la que establecen un vínculo emocional especial y que les debe aportar un sentimiento de seguridad) también puede provocarles problemas en el desarrollo, así como estrés posttraumático, ansiedad y un estado de hipervigilancia. **¿Son los niños las víctimas invisibles de la violencia machista?** Siempre tendemos a olvidar-

nos de los pequeños porque vivimos en una sociedad 'adultista', que está vista y hecha para los mayores de edad. Su dolor a veces ha pasado desapercibido, pero lo cierto es que los niños que crecen en un entorno de malos tratos también están directamente expuestos a esta violencia. Antes se pensaba que los niños pequeños no se dan cuenta de lo que pasa a su alrededor, pero todo lo contrario, los buenos tratos son muy importante para el desarrollo de su personalidad. Nacemos con la necesidad de depender de alguien, que nos cuide y nos proteja. **¿Crecer en un entorno en el que la violencia es habitual puede hacer que de mayores repitan los patrones de comportamiento de sus padres?** Sí. Si no tiene la oportunidad de cambiar el significado de esta violencia, cuando sean mayores pueden repetir los

situaciones, puede ser un trauma transgeneracional. **¿Cómo tiene que ser el tratamiento para que esas víctimas no se vuelvan nosotras?** Cada caso es diferente, nosotros proponemos que comprendamos el rol del niño, en vez de culpadas. Tenemos que entender el porqué de su comportamiento violento e hiperactivo. Después que hacerle entender un afectado de la violencia y que no tiene culpa de estas situaciones. Tenemos que trabajar desde una perspectiva del trauma, saber cuál es el menor y el impacto que tiene en él, quién es de apego y si está o no recuperado la seguridad, etc. Revivir los malos tratos y tener afectadas y con la traumatización.

Activitats de sensibilització

Investigació- acció com a mètode de treball

"Entenc que jo també els dono de la meva energia"

"Entiendo que yo también les doy de mi energía"

"I more or less understand that I also give them from my energy"

La metodologia d'intervenció del Centre EXIL rau en la investigació-acció, que ens permet planificar i analitzar les intervencions terapèutiques i ens facilita el camí de la divulgació i formació de professionals. Segons Kemmis (1984), es tracta d'una forma d'indagació autoreflexiva realitzada pels qui participen en les situacions socials, en aquest cas les víctimes de tortura i els professionals que els atenen. Aquesta metodologia millora les pràctiques socials o educatives; la comprensió sobre si mateixes; i les organitzacions en què aquestes pràctiques es realitzen. En el pla de la nostra organització, això facilita la participació de les víctimes de violència i els professionals en una sort d'anàlisi per conèixer els resultats de la intervenció, els reptes i els punts forts, adequant dia a dia segons els nous aprenentatges. Aquesta borsa de coneixements, a més, és la que nodreix la nostra perspectiva de formació i divulgació, seguint la voluntat de treball col·lectiu i comunitari. Cal subratllar que la voluntat de posar a la víctima al centre del seu procés de reparació s'inicia amb la detecció. El Centre EXIL porta anys elaborant materials i facilitant formacions a la xarxa de professionals generalistes i així posar al seu abast la detecció de possibles víctimes de tortura en les seves organitzacions. La detecció precoç és la primera baula per poder posar a l'abast de la víctima els serveis especialitzats. Un cop verificats els indicadors s'inicia el procés de derivació. No obstant, la formació té per objecte enfortir tot el procés de treball i l'acompanyament integral de les víctimes.

Cal dir que gràcies als suports de les diferents administracions, la valentia de les persones beneficiàries i la tenacitat dels professionals que les han ateses han facilitat que recentment el Dr. Jorge Barudy i Maryorie Dantagnan hagin publicat un llibre amb un enfoc molt pràctic: "Atención integral a mujeres e hijos e hijas víctimas de violencia de género. Programa de apoyo psicosocial a hijos e hijas expuestos a la violencia de genero". Obra Social La Caixa. Barcelona, 2017. Aquestes son tan sols una mostra dels diversos avenços i esforços en la capacitat de professionals externs de l'aprofitament de les experiències rebudes i la feina de divulgació que fem des del Centre EXIL. Per alta banda, arrel dels atemptats esdevinguts l'agost de 2017 a Barcelona i Cambrils, el Centre EXIL ha elaborat i distribuït els següents materials amb el suport de l'Obra Social La Caixa i l'autoria del Dr. Jorge Barudy y Maryorie Dantagnan: "Hi havia una vegada unes nenes i uns nens valents i resilients. Pistes per superar les preocupacions i el temor pels conflictes a Catalunya després dels atemptats terroristes, materials dedicats als nens i nenes". I per altra banda, dirigit als adults que els acompanyen: "Ajudant als nostres fills i filles, les nenes i els nens amb qui treballem a la nostra ciutat a prevenir i superar les conseqüències de l'estrès i els traumes acumulats. Guia per donar suport als pares, mares, professorat i professionals de la infància" (Barcelona, Obra Social La Caixa, 2017). L'any 2019 els mateixos autors han publicat "El talismà de Luna. Conte per abordar el dol i el trauma a la infància." Ed. Sentir. Barcelona (2019).

Formació, assessorament
i avaluacions externes.
Investigació –acció.

Agraïments

Generalitat de Catalunya
**Departament
de la Presidència**

Generalitat de Catalunya
**Departament de Treball,
Afers Socials i Famílies**

**Ajuntament
de Barcelona**

Obra Social
Fundació "la Caixa"

**Diputació
Barcelona**

Pacto de Estado
contra la violencia de género

NACIONES UNIDAS

Jorge Barudy, neuropsiquiatra: "Los hijos utilizados en conflictos de divorcio tienen traumas psicológicos comparados a ser maltratados"

Remita

- ① "El derecho fundamental de un niño o una niña es ser bien tratado, no solo en el ámbito familiar, también en el institucional y en el social", señala el neuropsiquiatra experto en buen trato infantil Jorge Barudy
- ② "Si uno de los ejes de la organización social fuera asegurar los buenos tratos a los niños y las niñas, tendríamos una sociedad menos violenta y con menos dificultades", dice

David Noriega [Seguir a @David_Noriega](#)

11/11/2019 - 21:50h

Jorge Barudy, neuropsiquiatra, psiquiatra Infantil y terapeuta familiar especializado en buenos tratos en la infancia.

